

Will terrorism advance new world order?

Ina Raluca TOMESCU

Associate Professor PhD „Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

Abstract. The scenarios of creating a new structure of the universal hierarchy suppose and will suppose new and easily predictable visions. This will clearly depend on the interest-based relationships between the main actors of the worldwide political scene, in which the United States currently plays and will further play the main part.

Key words: terrorism, security, world order, threats, security risks.

Politica Statelor Unite este cheia ordinii mondiale¹...

Ultimul deceniu al secolului XX a însemnat pentru întreaga lume o perioadă zbuciumată, caracterizată de transformări profunde la nivel global, transformări ce țin atât de redesenări ale frontierelor, cât și de schimbări de regim și ideologie. Redesenarea granițelor a însemnat sporirea numărului de actori statali la nivel global, iar schimbările de regim și ideologie au generat noi tipuri de actori și forme surprinzătoare de manifestare a acestora. Au căpătat o importanță tot mai mare, datorită rolului manifestat pe scena globală, actorii nonstatali (corporații multinaționale și transnaționale, ONG-uri etc.), ale căror acțiuni sunt uneori dificil de prevăzut. De asemenea, unele dintre acestea au preluat practici și obiective pe care statele nu și le mai puteau permite. Alte fenomene disturbante tind să sufere mutații majore, căpătând statut deplin de actor al scenei internaționale, un actor al cărui chip este din ce în ce mai greu de identificat, așa cum se întâmplă în cazul terorismului².

În plan internațional, lumea traversează o situație fără precedent, fiind profund marcată de acțiunile iraționale ale unor forțe, adeseori statale și chiar multinaționale, ce promovează terorismul ca mijloc de divizare a comunității internaționale, de slăbire a stabilității mondiale, în general, pe fundamentul creării premiselor necesare negocierii sau impunerii, în plan zonal sau mondial, a unor deziderate aberante, construite în mod frecvent pe considerente de ordin fundamentalist - religios. „Democrația primește astăzi lovituri și de alta natura. Într-o serie de tari din lumea a treia au loc alegeri libere, dar ele sunt castigate de partide radicale, ca de pilda în Palestina (Hamas) sau în Nepal (maoistii), fapt ce ridică occidentului dilema dacă vocea poporului, liber exprimată, legitimează recunoașterea unor regimuri autoritare sau chiar cu trasaturi extremiste.”³ Pe cale de consecință, caracterul global al luptei împotriva terorismului a devenit componenta necesară, dar neașteptată și cel mai puțin dorită, a fenomenului globalizării, constituind deja un imperativ de luptă și atitudine al tuturor democrațiilor, căruia statul român i se

---

¹ Zibgniew Brzezinski, politolog american, fost consilier pentru probleme de securitate al președintelui Jimmy Carter.

² N. Dolghin, Al. Sarcinchi, M. Dinu, *Riscuri și amenințări la adresa securității României. Actualitate și perspectivă*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004, p. 16.

³ Sorin Purec, *Democrația în postmodernitate*, Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu, seria Litere și Științe Sociale, nr. 3/2009.

asociază ofensiv, fără nici o ezitare, înțelegând anticipativ faptul că retragerea în granițele administrative, la limita cărora să încerci să oprești terorismul, este un concept artificial, nefondat și sortit eșecului în mod aprioric. Aceasta pentru că experiența ultimelor decenii a demonstrat fără putință de tăgadă faptul că terorismul nu are granițe fizice sau conceptuale și, uneori, este lipsit de discernământ în a-și alege victimele. Mai mult, prin necunoașterea și prin lipsa adoptării unor măsuri de contracarare, în plan intern, a activităților logistice specifice terorismului (baze de antrenament, producere/spălare de bani, cooptare/recrutare ideologică de noi membri), statul “neglijent” riscă atragerea unor sancțiuni internaționale, greu surmontabile și recuperabile în timp¹.

Violența cu care atentatorii au răpus atâtea vieți omenești nevinovate în noua era a terorismului post 11 septembrie a demonstrat, pe lângă o cruzime fără margini, și o anumită stratagemă care a forțat o lume întregă să-și reconsidere pozițiile. Strategiile de securitate globale au devenit aproape inutilizabile în fața unui inamic fără chip, dar atât de eficient și de necruțător.

Pentru cele mai multe dintre statele lumii, evenimentele de la 11 septembrie 2001 reprezintă debutul revizuirii aliaților, a relațiilor mondiale, chiar al formării de noi alianțe, pe baza intereselor reciproce în ceea ce privește asigurarea securității².

Evenimentele de la 11 septembrie au adus un nou factor în ecuația distribuției puterii la nivel mondial: terorismul de factură islamică, practicat la scară internațională, deosebit de violent și îndreptat împotriva unor oameni nevinovați, bazându-se pe factorul surpriză. Este vorba de un tip de terorism, pentru că, în ciuda dificultății de a se ajunge la o definiție general acceptată și suficient de cuprinzătoare a acestui fenomen, este evident că el îmbracă multiple forme, violentă sau simbolică, vizibilă sau subtilă. Fără îndoială, manifestări teroriste au existat cu mult timp înainte, dar ele erau mai degrabă legate de un spațiu geografic și politic care permitea localizarea, delimitarea lor, ceea ce ar putea însemna că rezolvarea unei astfel de probleme se înscrie încă într-un cadru cunoscut.

Un prim pas foarte important în combaterea acestui tip de flagel este întărirea colaborării internaționale. În acest sens, Zibgniew Brzezinski a afirmat următoarele: "Trebuie să subliniez, în primul rând, nevoia de cooperare între America și Europa, întrucât ne confruntăm cu probleme care nu trebuie reduse doar la un cuvânt: terorismul. Dacă vrem să discutăm despre problemele care produc instabilitate, conflict, violență și terorism în lume, atunci avem nevoie de o platformă mai largă de cooperare. Cred că aceasta este provocarea dificilă pe care o înfruntăm împreună"³.

Această nouă formă de terorism nu mai are la bază hazardul. Este un terorism gândit, un terorism al scopurilor precise și al țintelor bine definite. Poziționarea unor piese deosebit de importante pe marea tablă de șah a politicii internaționale a transformat teroristul în actor al scenei globale. Personaj activ, noul terorist își abandonează uneori elanurile revoluționare, renunță la impulsurile naive pentru a se concentra asupra unor strategii diabolice, al căror scop final nu este numai producerea de groază, ci influențarea de decizii politice.

Într-o lume globalizată, globalizarea terorismului nu mai este doar un pericol, ci a devenit deja o amenințare. Răspunsurile comunității internaționale nu se lasă însă așteptate. De fapt acesta a fost și scopul: acela de a împărți lumea în buni și răi, în teroriști și antiteroriști. În tot acest melanj

---

¹ E. Vlădescu, *Terorismul – provocare neconvențională la adresa securității internaționale*, în vol. “Provocări la adresa securității și strategiei la începutul secolului XXI”, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2005, p. 165.

² A. Andreescu, *11 septembrie 2001 – provocarea secolului XXI în materie de terorism*, București, 2002.

³ Ina Raluca Tomescu, *Terorismul internațional - Istoric, actualitate, provocări*, Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, București, 2014, pp. 100-107.

mai puțin rațional, dominat de un pragmatism feroce, teroristul nu mai este un simplu luptător. El devine un strateg care poate înclina echilibrul balanțelor de putere.

S-a spus despre atentatul din 11 septembrie 2001 de la New York că va schimba lumea, că nimic nu va mai fi la fel ca înainte de acest atentat. Asemenea afirmație a fost, fără îndoială, marcată emoțional, dar în bună măsură este demnă de luat în seamă întrucât cel puțin atitudinea și, în linii importante, întreaga politică a Statelor Unite au luat o turnură diferită¹.

După acest eveniment, lumea a intrat într-o nouă fază a polarizării, ceea ce arată că dispariția centrelor de putere la nivel mondial și afirmarea unei ordini bazate pe alte criterii este un proiect departe de a fi realizat sau măcar dorit. După prăbușirea spațiului comunist, polarizarea păstrează, până la urmă, forma ei clasică, între forțe ale binelui și forțe ale răului. Pe această structură, un inamic de o natură diferită presupune un tip nou de conflict și o solidarizare a "binelui" care a modificat oarecum percepția asupra centrelor de putere. În fața ubicuității răului, binele s-a internaționalizat și el, dar mult mai neomogen și problematic: de la puterile occidentale până la Rusia și chiar la unele state arabe, inclusiv Irakul, care știut fiind faptul că sprijină grupări teroriste, au condamnat în bloc cruzimea actului de la 11 septembrie. Simpla opoziție față de terorism nu s-a arătat, în timp, suficientă pentru a da un contur ferm poziției comune a acestor state, dincolo de interese politice, economice, strategice sau pur și simplu simbolice (chiar binele ca valoare simbolică a fost pus în umbră de nevoia de clarificare, care are, și ea, o importantă latură simbolică, a relațiilor de putere)².

Pe acest plan, a combate terorismul a devenit aproape un fel de modă, dar lipsa de eficiență a acestei campanii, inițiată de Statele Unite, scoate în evidență unele disparități. În primul rând, un astfel de război are un caracter inedit, pentru că actorii săi nu mai sunt, în mod clasic, state sau coaliții de state aflate în tabere adverse. Terorismul este un inamic care transcende granițele statale, iar față de această caracteristică statele coalizate în jurul SUA au o reacție oarecum defazată, ele încercând să înscrie într-un cadru vechi și cunoscut un fenomen de tip nou. Apoi, pornind de la premisa că terorismul este o expresie a intoleranței și că, în același timp, existența lui este legată de cauze de natură socială, economică, politică, religioasă, culturală, ideologică, orice reacție asemănătoare, dar de semn opus, contra acestuia este nepotrivită, pentru că trece cu vederea un fapt esențial: dincolo de cazurile patologice care determină astfel de manifestări, terorismul nu există ca scop în sine, el este văzut, de cei care îl practică, drept unica formulă care le-a mai rămas pentru a se face auziți. Este o asumare conștientă a extremismului, pentru care bineînțeles că pot fi găsite motivații de ordin superior, inatacabile și nedeschise compromisiului. Terorismul este condamnat laolaltă cu gravele probleme care îl generează și cu ordinea socială care le permite, precum este condamnată și exploatarea campaniilor împotriva terorismului ca sursă de capital financiar, de putere economică³ și de autoritate simbolică.

Campania internațională împotriva terorismului se află abia la început. Însă, datorită rădăcinilor adânci ale terorismului – sociale, economice, dar nu numai –, aceasta se anunță a fi mai dificilă decât se considera în urmă cu doi, trei ani. Și mai îndelungată. După cum informează

---

¹ Liderii americani sunt mai hotărâți decât oricând să intervină, inclusiv cu forța, peste tot în lume unde pericolul terorist sau al distrugerilor în masă este prezent, chiar dacă întâmpină o rezistență foarte serioasă din partea unor aliați tradiționali.

² Ruxandra Manolea, Ziua, 6 martie 2003.

³ Olivia Popescu, [Quality management and organizational change](#), Annals of the Constantin Brancusi University of Targu Jiu-Letters & Social Sciences Series, Supplement 1/2016, pp. 57-61.

agențiile de presă, atât oficialii guvernamentali americani, cât și analiștii politici se pregătesc pentru un conflict care ar putea dura câteva secole¹.

Izbucnirea războiului din Irak a dat răspuns multor semne de întrebare legate de orientările politicii externe a administrației Bush. “Irakul este doar un test, această țară fiind percepută la Washington drept o țintă u șoară, explica Noam Chomsky². După aceea americanii vor trece la cazuri mai grele. Prin respectivul test, vor să stabilească o „nouă normă” în relațiile internaționale: războiul preventiv. Această doctrină semnifică faptul că SUA, și numai SUA, au dreptul de a ataca orice stat considerat a fi un rival”.

Noua politică americană de securitate globală a stârnit teamă și a creat un front larg de opoziție. În doar două luni, coaliția internațională împotriva terorismului s-a văzut minată de “războiul preventiv” din Irak, în care SUA s-au implicat în mod deliberat și unilateral, fără girul Națiunilor Unite. Dreptul forței a prevalat asupra dreptului. În acel moment, relațiile transatlantice au intrat într-una din crizele cele mai grave cunoscute până acum. Franța și Germania, cărora li s-a alăturat Rusia, au format “axa păcii”, la care s-a raliat apoi China. Dar și alți importanți actori de calibru regional, ca și multe state arabe și musulmane, care au condamnat războiul împotriva Irak-ului. Un număr de țări, mult mai puține, au sprijinit poziția americană: Marea Britanie, aliatul fidel al SUA, câteva state europene, între care Spania și Italia, cei mai mulți dintre candidații la UE, între care România, apoi Australia, Pakistan etc. Și într-un caz, și într-altul, atitudinea adoptată a avut motivații total diferite, dictate de interesele proprii, care, în mare parte, sunt deja cunoscute.

Raportul Institutului Internațional de Studii Strategice de la Londra, dat publicității la 19 octombrie 2004, atrage atenția nu asupra cauzelor intervenției în Irak, ci asupra efectelor războiului și a greșelilor făcute de către administrația americană în teatrul de luptă. “Modificările intervenite în cadrul alianțelor tradiționale, împreună cu formarea unor coaliții temporare, de cele mai multe ori alcătuite din state foarte diferite, reprezintă o provocare în ceea ce privește compatibilitatea și interoperabilitatea acestora. Spre exemplu, Statele Unite se confruntă în Irak cu probleme de interoperabilitate cu anumiți aliați, deoarece accentul pe care îl pune Washingtonul pe misiunile combatante nu se împacă bine cu termenul de operațiune de menținere a păcii. Coaliției din Irak îi lipsește coeziunea”³.

Conștiente că nu pot egala puterea militară americană, că nu au cum apela la ceea ce specialiștii numesc hard balancing – reechilibrarea prin forță (cursă a înarmărilor, alianțe războinice etc.) –, statele care s-au opus intervenției americane în Irak au trecut la apărarea intereselor lor prin alte mijloace: recurgerea la instituțiile internaționale, presiuni economice, manevre diplomatice. Este ceea ce Robert A. Pape, profesor de științe politice la Universitatea din Chicago, numeste soft balancing – reechilibrarea prin alte măsuri decât cele de forță. Măsuri pașnice, “blânde”, aplicate fără bruschețe. De pildă, europenii amenință economia americană prin perspectiva achiziționării petrolului în euro și mai puțin în dolari. Ar putea, totodată, pune în pericol securitatea Americii prin facilitarea construirii de reactoare nucleare în Iran (ceea ce Rusia face deja) și în alte zone ale lumii. Un mijloc de reechilibrare pașnică lău constituit, de asemenea, inspecțiile ONU de dezarmare a Irakului: printr-o serie de manevre diplomatice, statele aflate în opoziție cu SUA au reușit să întârzie planurile de război ale Washingtonului. Pe de altă parte, pentru a putea ridica, după încheierea războiului, sancțiunile impuse Bagdadului de Națiunile

---

¹ Washington, 16 martie 2004, (MEDIAFAX).

² Profesor la Massachusetts’ Institute of Tehnology, autor al unor lucrări de referință despre rolul marilor puteri pe plan mondial.

³ Adevărul, 21 octombrie 2004, p. 8.

Unite, America a fost obligată să recurgă la cadrul organizației internaționale, iar aici să negocieze cu o adversară din “tabăra păcii”.

Ideologii neoconservatori de la Casa Albă văd instituindu-se pe mapamond un fel de pace – pacea americană. Statele Unite au, potrivit lor, o “misiune universală”; valorile americane sunt, de asemenea, universale, bune pentru întreaga planetă; regimurile care amenință lumea “civilizată” trebuie, în consecință, schimbate. “O adevărată revoluție strategică, conchid ei. Căreia omenirea încă nu i-a măsurat toate efectele”¹.

Dacă în lucrarea “Marele eșichier”, Zbigniew Brzezinski afirma că SUA nu ar trebui să se implice foarte mult pe scena Orientului Mijlociu, iată că, în ultima sa carte “S.U.A.: Dominație mondială sau lider global”, analistul susține contrariul². Conform recenziei promovate de către Agenția “Rusia la zi”, una dintre marile probleme actuale este: “Ce trebuie să facă SUA atunci când poate face orice?”. Greu răspunsul pentru dilema “Ce va deveni Washingtonul într-o lume globalizată: stăpân sau lider?”³.

Un studiu elaborat de Heritage Foundation, referitor la noul context al securității mondiale, subliniază că regândirea prezenței militare americane în lume este o necesitate de ordin strategic, pentru asigurarea securității Statelor Unite. Autorii studiului apreciază că, după conflictul din Irak, a devenit evident că locațiile actuale ale forțelor americane din lume, în principal din Europa, nu mai răspund pe deplin noilor provocări ale secolului XXI. Ei citează în acest sens declarațiile consilierului prezidențial pentru securitate națională Condolezza Rice, desemnată, în cel de al doilea mandat prezidențial al lui George W. Bush, în locul demisionarului Powell⁴, care a atras atenția că 11 septembrie 2001 a reprezentat un eveniment de cotitură, ce a determinat modificări esențiale în politica internațională.

Potrivit Heritage Foundation, cele mai probabile zone de conflict, de gradul 0, par a fi Caucazul, Irakul, Orientul Mijlociu, Africa de Nord, ceea ce face ca bazele americane din Germania în sine să nu mai folosească intereselor strategice ale Statelor Unite. În plus, în prezent Statele Unite sunt prea dependente de un număr restrâns de state europene, printre care Turcia, care este supusă unor presiuni intense, atât pe plan intern, cât și internațional. Din acest punct de vedere, amplasarea unor baze militare în România și Bulgaria ar permite Statelor Unite să se apropie de potențialele amenințări, fără să mai oblige Turcia, un aliat important al Washingtonului, să sprijine o acțiune care ar părea strict în interesul americanilor⁵. Crearea unor baze în România și Bulgaria ar presupune și un alt avantaj militar. Spre deosebire de Germania, unde legislația de protecție a mediului este destul de strictă, făcând imposibile anumite exerciții ale trupelor, în țările est-europene forțele militare americane s-ar putea antrena fără restricții, menținându-și astfel nivelul de pregătire necesar unei angajări imediate în conflict.

---

¹ Lumea magazin, nr. 8/2003, p.13-14.

² Ziua, 9 noiembrie 2004, p. 8.

³ În opinia autorului, SUA nu ar trebui să aibă nici un fel de parteneri, cu referire directă la Rusia, China, India, Israel, implicit anumiți lideri regionali. Două sunt afinitățile acestuia: Europa (inclusiv extinderea est-europeană în spațiul ex-sovietic) și Japonia. Oare așa va fi?

⁴ Colin Luther Powell, născut la New York în 1937, este general al armatei americane. În anul 1987 a fost numit consilier militar pentru afacerile de securitate națională în administrația Reagan. În perioada 1989-1993, a fost numit, de către George Bush, președintele Comitetului Șefilor de Stat Major ai armatei americane, fiind considerat primul negru care a avut comanda supremă militară în SUA. Între 2000 și 2004 a deținut funcția de secretar de stat (ministru de externe) în administrația George W. Bush.

⁵ Aluzie directă la refuzul intervenției militare din partea Turciei în Irak, teatrul propriu de acțiune acoperind numai Kurdistanul.

Plasarea americanilor în România, prin preluarea unor baze militare de la malul Mării Negre, le conferă și un alt avantaj geostrategic: accesul direct la noile rute de petrol și gaze stabilite deja după ocuparea Ceceniei, Afganistanului și Irakului, motiv de rivalitate între Rusia și Statele Unite.

Noua Strategie de Securitate Națională a SUA abandonează conceptul anterior al descurajării, în favoarea strategiei loviturilor preventive împotriva statelor ostile și grupărilor teroriste care amenință sau ar putea amenința securitatea sau interesele SUA oriunde în lume. În acest scop se prevede crearea unor “forțe de luptă rapide”. Documentul prevede, de asemenea, că SUA pot declanșa acțiuni militare “atunci când este necesar”, pentru prevenirea unui eventual atac la adresa țării. “Date fiind scopurile statelor rebele și teroriste, Statele Unite nu se mai pot baza pe o poziție de reacție, așa cum am făcut-o în trecut (...). Nu le putem permite inamicilor nostri să lovească primii”, scria George W. Bush în “Strategia Națională de Securitate” a Statelor Unite ale Americii. “Riscul de a rămâne pasivi este mai mare și argumentul în favoarea acțiunilor preventive pentru a ne apăra este mai puternic, chiar dacă există incertitudini asupra momentului și locului atacurilor inamice”, se menționa în documentul de la Casa Albă. Pentru a contracara și împiedica “asemenea acte de ostilitate din partea adversarilor”, America va acționa “în caz de necesitate, în mod preventiv”, mai preciza președintele american¹.

Atacul terorist de la Paris asupra redacției „Charlie Hebdo” a vrut să zdruncine valori de bază ale acestei civilizații – libertatea de exprimare și recunoașterea diversității în societate. El continuă, de fapt, atacarea New York-ului și Washington-ului din 11 septembrie 2001, ca centre ale lumii libere. Putem discuta îndelung aspectul pe care Samuel Huntington (deja cu celebrul articol *The Clash of Civilisations*, 1993) l-a anticipat în termeni sumbri: conflictele internaționale ale viitorului vor fi între civilizații cu afilieri religioase diferite. În mod sigur, nu am intrat, totuși, într-o ciocnire pe față a civilizațiilor, dar masacrul de la Paris va obliga europenii la reflecție și chiar la acțiune. Este oportună, însă, o reflecție ce iese din repetarea unor certitudini comode, căci multe nu vor mai putea rămâne ca înainte, cel puțin patru probleme vor trebui și vor fi abordate într-un fel nou – imigrația în țările Uniunii Europene, asigurarea libertății de exprimare, conceperea multiculturalismului și relația dintre religie și viața publică. Sunt, în același timp, indispensabile analize noi și măsuri hotărâte în cel puțin două domenii de importanță majoră – ordinea publică și educația².

În timp ce globalizarea face aproape improbabil un război între marile puteri, amplificarea riscurilor asimetrice generează tot mai des motive de conflict³. În condițiile diminuării rapide a resurselor naturale, concomitent cu creșterea demografică accentuată, bătălia pentru resursele strategice a rămas cel mai stabil element provocator de conflict. Lupta pentru acestea se va intensifica, iar regruparea țărilor, în funcție de interese, în jurul noilor centre de putere se va contura din ce în ce mai evident. Vom asista, probabil, la afirmarea și creșterea presiunii acestora pentru atragerea în sfera lor de influență a unui număr cât mai mare de țări în scopul de a ocupa un loc cât mai avantajos în noua ordine mondială. Această configurație va fi hotărâtă de interese, de capacitatea de cunoaștere, de volumul și calitatea informațiilor, de puterea tehnologică și de accesul la resurse⁴.

---

¹ George Coman, Dezlegare la război, în “Ziua”, 9 septembrie 2004, p.3.

² Andrei Marga, *Urmări ale terorismului actual*, în Cotidianul.ro, 16 ianuarie 2015.

³ Laura Magdalena Trocan, [Considerații generale privind diferendele internaționale](#), Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice, nr. 2/2012, pp. 53-62.

⁴ Tiberiu Troncotă, Terorismul strategic. De la pax americana la noua restructurare mondială, Simpozionul “Terorismul – cauze și implicații de ordin geopolitic”, Centrul cultural al MAI.

Între centrele de putere deja conturate, Statele Unite și Uniunea Europeană, pe de o parte, China și Japonia, pe de altă parte, la care se vor adăuga din ce în ce mai evident Rusia și India, se vor dezvolta atât relații de acceptare, dar și de contestare, pe baza parteneriatului activ, inițiat odată cu declanșarea campaniei mondiale împotriva terorismului.

Henry Kissinger, în volumul *World Order*, se întreabă cum s-ar putea ajunge astăzi la o ordine internațională viabilă? Răspunsul său se distanțează de la început de clișeele actuale considerând ordinea mondială ca fruct al unui proces deschis, ce îi antrenează pe toți actorii, cinci premise generale fiind detectate în analiza sa: exercitarea puterii „blânde” (soft power) și valorile umanitare nu sunt suficiente pentru a asigura o ordine mondială, deși numai o ordine acceptată, deci neconstrânsă, este viabilă; “nici o societate singură nu a avut vreodată puterea, nici o conducere reziliența și nici o credință dinamismul să-și impună vederile în mod durabil în lume”; ordinea mondială presupune și în zilele noastre, precum odinioară, “echilibrul puterilor (balance of powers)”; politica și omul de stat trebuie să aibă capacitatea de a rezolva continuu două probleme – “legitimarea” deciziilor și exercitarea “puterii”; situația lumii poate aluneca oricând în pericole - astfel, trebuie trase mereu învățăminte din intrarea statelor în Primul Război mondial, de la început evitabilă, produsă de fapt în urma unui șir de erori și de reacții inadecvate la terorism¹.

Ascensiunea Vestului pe glob a întâlnit ordini tradiționale în diferite locuri². Reacțiile erau de așteptat și nu se reduc astăzi la pretenții teritoriale, ci vizează stiluri de viață, laturi ale existenței, maniera de a acționa. Pe de altă parte, s-au petrecut modificări în raporturile dintre state. În mod sigur, emergența Chinei ca supraputere schimbă profund viața internațională. S-a ajuns, în orice caz, în situația în care ordinea lumii etalează lacune în multiple dimensiuni și se află, de fapt, în “criză”.

Statele Unite și-au asumat valori fondatoare ale modernității, precum libertatea persoanei și democrația, încât rolul central al Americii va trebui păstrat. Dar, chiar și în condițiile în care este angajată deopotrivă în afirmarea “principiilor” și exercitarea “puterii” și are inevitabil ambele înfățișări, preeminența Americii se cuvine promovată în mediul pluralității actorilor. Este de căutat mereu “echilibrul” între “stabilitate” și apărarea “principiilor universale”, chiar dacă acesta nu este convergent din capul locului cu “principiile noninterferenței în suveranitatea și experiențele istorice ale altor națiuni”. Diplomația este cea care capătă în acest cadru importanță crucială³.

Realist privind lucrurile, ordinea mondială actuală are ca piloni SUA și China, două supraputeri ce prezintă limpede apropiere și diferențe. De relațiile dintre SUA și China depinde direcția de evoluție a lumii de astăzi, încât interacțiunea supraputerilor trebuie să fie cultivată cu înțelepciune. “Totdeauna, ordinea presupune un echilibru subtil al reținerii, forței și legitimării. În Asia, ea trebuie să combine un echilibru al puterii cu un concept al parteneriatului. O definiție pur militară a echilibrului va duce la confruntare. O abordare pur psihologică a parteneriatului va suscita temerile hegemoniei. Gândirea de stat înțeleaptă trebuie să caute să găsească acel echilibru. Căci, în afara lui, se prefigurează dezastrul”. Henry Kissinger salută faptul că președinții SUA și Chinei au declarat în anii recentți voința de a instaura un “new type of great power relations”. El spune că aceasta este “singura cale rămasă pentru a evita repetarea tragediilor de odinioară”. Tocmai o asemenea voință poate fi nucleul strategiei ce asigură acum o ordine mondială viabilă⁴.

---

¹ Andrei Marga, *Ordinea lumii*, <http://andreimarga.eu/>

² Sorin Purec, *The Origins of the European Nationalism*, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series, supliment 1/2015, pp. 229-235.

³ Henry Kissinger, *World order*, Penguin Books, New York, 2014, p. 370.

⁴ <http://andreimarga.eu/>

